

IN MEMORIAM

Dr LAURENS VUYCK.

Waar de enige florist, die VUYCK langer en beter gekend heeft dan wij, meende van het schrijven dezer nekrologie te moeten afzien, is het ons een droeve plicht, enkele bladzijden te moeten wijden aan de nagedachtenis van hem, die — eenmaal de ziel der Vereniging — de laatste jaren voor het merendeel der leden een legendarische persoonlijkheid was geworden.

Helaas gaan onze herinneringen niet verder terug dan dertig jaar geleden, toen VUYCK ons voorstelde als lid, zodat wij van zijn vroegste tijd weinig meer weten dan hij ons af en toe verhaalde, of wij uit vroegere jaargangen van dit tijdschrift konden opdiepen. Veel is dit niet; genoeg echter om te zien, dat zijn levenspad niet enkel met rozen beplant is geweest en in menig opzicht door donkere diepten gegaan is, om dan gelukkig weer te stijgen.

Geboren 1 November 1862 te Dordrecht, kreeg VUYCK zijn eerste onderricht in de natuurlijke historie aldaar van BOERLAGE, die hij voor ons heeft getekend in dit tijdschrift in 1901. Na volbracht staatsexamen zien wij hem student te Leiden bij prof. SURINGAR, bij wie hij op 4 Julie 1898 promoveerde op het proef-

schrift: „De Plantengroei der Duinen”. Dit proefschrift was een direkt gevolg van een „opdracht, hem gedaan door de Commissie uit de Koninklijke Akademie van Wetenschappen, belast met het doen van voorstellen aangaande het gebruik van het Korthalsfonds, tot het onderzoek naar de veranderingen, die de duinflora van ons vaderland in de laatste vijftig jaar heeft ondergaan en wel in 't bijzonder ten gevolge van den aanleg van duinwaterleidingen”; een onderwerp, waarover ook heden het laatste woord nog niet is gezegd. Geruime tijd voor zijn promotie was hij assistent bij zijn promotor, en in noeste arbeid heeft hij toen zeker vergetelheid gezocht voor het grote leed, dat hem in die dagen trof: het verlies van vrouw en kind. Wel bleef hij geen weduwnaar en is later het huwelijksgeluk nog ruimschoots zijn deel geworden, maar vadervreugde heeft hij niet meer mogen smaken.

Wat zijn maatschappelijke positie betreft, zien wij eveneens een tijd van depressie. Wel eindigde hij de voorrede van zijn dissertatie aldus: „wat mij betreft hoop ik, dat dit proefschrift geen afscheid behoeft te zijn, doch dat ik nog geruimen tijd het Universitair Onderwijs moge dienen”, maar acht dagen later sloeg de ontijdige dood van zijn leermeester gekoesterde verwachtingen ter neer. Hij wordt nu leraar te Leiden, later te Wageningen en daarna te Deventer, waar het direktoraat hem ontging. Dat waren wel zijn somberste jaren, toen alles hem tegenliep; doch ten laatste keerde het lot te zijnen gunste, of scheen dat ten minste te doen, want de taak, hem opgelegd, werd ten slotte te zwaar en knakte zijn gezondheid.

Het direkterschap van de middelb. kol. landbouwschool te Deventer, hem in de kracht zijner jaren onthouden, werd de bejaarde man op de schouders gelegd, en hij heeft het eervol vervuld, zelfs na het eindigen van dat gevreesde 65ste levensjaar. Meermalen gewerd ons de verzekering, dat hij zowel voor leerlingen als leraren een ideaal directeur was, die met grote belangstelling het verdere leven zijner leerlingen volgde en zijn leraren zoveel mogelijk hun eigen gang liet gaan, overtuigd als hij was, dat vrijheid een eerste voorwaarde is voor een goede gang van zaken en een prettige geest in school. Dat het werk hem lief geworden was, blijkt wel hieruit, dat hij het niet neerleggen kón; ook niet, toen zijn ene oog vrijwel de dienst weigerde en hem waarschuwde, tijdig op te houden. De vrees voor een ambteloos leven (het vurig verlangen van zoveel anderen!) deed hem langer aanblijven, dan naar menselijk inzicht goed geweest is. Bijgaande foto toont hem in zijn direktie-kamer, kort voor sigaar en pen — geen vulpen! want daar hield hij niet van „omdat er zo weinig karakteristieks mee in het schrift te leggen is” — zijn handen ontvallen zouden.

En nu zijn verhouding tot onze Vereniging, waarin hij allerlei functies bekleed heeft. Hij werd lid 26 Julie 1889; conservator herbarii en bibliotekaris 31 Januari 1896; voorzitter 26 Augustus 1898; sekretaris-penningmeester 28 Februari 1904 en eindelijk penningmeester op 6 Junie 1909, als hoedanig hij in 1911 aftrad, niet herkiesbaar en met de wetenschap, nooit meer herkozen te zullen worden. Het is een genot, de talrijke verslagen te lezen, in deze functies

uitgebracht; waardoor hij weer voor ons leeft en zal blijven leven gelijk hij was:

een man met een geweldige werkkraft, die bergen verzet heeft en in dit opzicht de enige, die de evenknie, zo niet de meerdere geweest is van de eerste voorzitter, R. B. VAN DEN BOSCH;

een man, die al zijn tijd voor de Vereniging be-

schikbaar gesteld heeft zonder de minste zucht naar eigen voordeel of eer;

een man, die belangeloos het ondankbaarste werk verrichtte, omdat niemand anders het deed en het nu eenmaal toch gedaan moest worden.

Uit die tijd dagtekent bijgaand portret, hem uitbeeldend zoals hij was in de bloei zijner jaren, toen hij zijn grootste werkkraft voor de Vereniging toonde.

Onwillekeurig gaan onze gedachten terug naar de voorbereidende werkzaamheden voor de uitgave van de *Prodromus Florae Batavae*, een monument in de geschiedenis der vaderlandse floristiek, helaas buiten zijn toedoen onvoltooid gebleven. Maar het is het fundament, waarop kan worden voortgebouwd; het geeft de grote lijnen aan, waarlangs men kan voortgaan; het is een katalogus van ons herbarium, zonder welke talrijke floristische publikaties onmogelijk waren geworden.

Slechts zij, die het herbarium in zijn oude toestand gekend hebben, bestaande uit een aantal ongeordende kolleksies met een vrij groot aantal verkeerd of niet gedetermineerde planten, kunnen enigermate beseffen, wat een ontzettende arbeid VUYCK heeft moeten verrichten, eer van de zeer heterogene bestanddelen een draaglik geheel was gemaakt. Wie zal de uren tellen, wie kan zelfs hun aantal schatten, toen in dienst der Vereniging besteed? Natuurlijk vond zijn geest in dat soort werk een grote mate van bevrediging; zoals ook wel blijkt uit zijn latere arbeid in de Mycologische Vereniging en het voltooiën voor prof. MOLL van de uitgave van een handschrift van prof. OUDEMANS: „Enumeratio systematica fungorum”. Dit werk, 5 delen, was begonnen onder leiding van prof. MOLL door R. DE BOER, die het materiaal voor het boek ordende, maar stierf, toen de helft van het eerste deel verschenen was. In plaats van DE BOER kwam nu J. J. PAERELS, en de leiding ging kort daarna over op VUYCK, die tot zijn schrik bemerkte, dat hij al het werk van DE BOER moest herzien, daar deze slechts liefhebber, en geen mycoloog was geweest. Deze arbeid, waarvoor hij meer narigheid dan dank

heeft geogst, geschiedde geheel belangeloos. Dat soort werk kon aan niemand beter toevertrouwd worden, het zat hem in 't bloed. Hoe gaf hij jaren achtereen overzichten van de inhoud der ingekomen tijdschriften; bewerkte hij registers op delen van het „Ned. Kruidk. Archief” en „Flora Batava”, waarvoor hij honderden platen in orde gemaakt heeft.

Met hoeveel piëteit en waardering wist hij de aan de Vereniging ontvallen leden voor het nageslacht te tekenen: SURINGAR, BOERLAGE, VAN EEDEN, KOK ANKERSMIT, ABELEVEN en LAKO, ze staan ons voor de geest als levende personen, ook zij, die wij nooit ontmoet hebben. Tussen de regels door voelen wij de vriendschapsbanden, die ouderen en jongeren verbonden, en wordt ons duidelijk, dat de kern der leden een vriendenkring vormde, die de tradities van een vorige generatie hoog hield, in zich opnam en aan de jongeren doorgaf. VUYCK was voor ons de schakel tussen het verleden en het heden; de man, van wie wij leerden in de geest der voorgangers verder te werken. Wat wist hij op ekskursies en navergaderingen te vertellen van vervlogen tijden en vroegere toestanden, van de eigenaardigheden der ouderen uit zijn jonge tijd, steeds waardierend het goede, dat zij voor de Vereniging deden.

De Vereniging! het was eenmaal zijn troetelkind, en het is wel het tragiese in zijn leven, dat juist hij de geweldige ommekeer en overgang moest meemaken en aan den lijve ondervinden, die, achteraf beschouwd, onvermijdelijk komen moesten. Maar al te goed heeft hij leren verstaan, dat het leven — ook het verenigingsleven — steeds op en neer golft; dat op elke actie een reactie volgt, welke des te dieper

gaat, hoe hoger de rijzing was. Toch heeft VUYCK, zij het dan ook als uit de verte, kunnen aanschouwen, hoe ook uit deze gisting het goede te voorschijn kwam. Zonderling moet het hem te moede zijn geworden, als het tot hem doordrong, dat dit alles voor een niet gering gedeelte te wijten was aan zijn vriend LOTSY: een komeet aan de verenigingshemel, wiens goede bedoelingen in de Vereniging vaak minder gewenste gevolgen hadden. Strijdlustig van aard was VUYCK absoluut niet, maar als een trouw vriend stond hij anderen ter zijde en kreeg zo zijn deel van wat die anderen was toegedacht. Uit trouw ging hij met de plannen van LOTSY mee, al kon hij zich niet steeds daarmee ten volle verenigen; de plannen, die ingrijpende veranderingen te weeg brachten, zoals de scheiding in Afd. A en Afd. B; de scheiding in Recueil en Archief; en waaruit ten slotte een gehele reorganisatie volgde. Het pleit voor VUYCK, dat hij de Vereniging niet de rug toekeerde als LOTSY, maar meewerken bleef in het kleine, toen het grote werk hem ontzegd bleef. En zo gaf hij daarna leiding aan onze ekskursies, waarbij hij tot zijn vreugde nog beleefd heeft, dat zijn sombere profetie in het ekskursieverslag van Breda (1916) door de feiten is gelogenstraf en dat zijn veldwerk, dat door geen tans levend florist ook maar kan worden geëvenaard, in zijn geest wordt voortgezet; evenals het hem goed gedaan heeft, het herbarium na de haarlemse ballingschap uitstekend verzorgd te weten in piëteitvolle handen.

Op die ekskursies was hij Leider en makker tevens; onvermoeid en onverstoobar van humeur, onvatbaar voor weers- en andere invloeden; en slechts

een enkele maal mopperend, als de jongeren onder ons het geen dag zonder eten konden uithouden en per sé ergens tussen twaalf en één moesten foerageren; soms ook een gezellig gastheer, zoals op de ekskursie te Nijmegen, waar wij zijn dertigjarig lidmaatschap vierden. Steeds maar aanstrepend — de meters potlood uit het verslag van Goes in 1922 zijn niet schertsend bedoeld; integendeel, de I.V.O.N. heeft nu een groot gemak van de duizenden ingevulde hoklijstjes! — en hokkend kwam hij achteraan; de paraplu onder de arm geklemd om in geval van regen toch te kunnen doorgaan, wat dan ook altijd gebeurde, behalve die ene keer op Zuid-Beveland, toen hij in een stortbui onze troep als een waardig aanvoerder fietsend met opgestoken regenscherm voorging. Een tweede attribuut was de onafscheidelijke sigaar — pijp en sigaret verafschuwde hij — onmisbaar in de jaren, dat hij hommels ving en met rook bedwelmde, om niet onnodig te doden. Van die hommels beleefde hij plezier: onze kennis daaromtrent heeft hij veel vermeerderd en zijn ervaringen legde hij vast in enige artikelen in „De Levende Natuur” en in het „Ned. Kruidk. Archief”. Door zijn schoonvader, de bekende leidse entomoloog RITSEMA, tot de studie van deze dieren gebracht, leerde hij uit eigen aanschouwing de soorten kennen en onderscheiden, en bracht de grootste inlandse kolleksie daarvan samen. Van verzamelingen moest hij overigens niet veel hebben; kon het ook anders bij hem, die eenmaal het hele herbarium als het zijne mocht beschouwen? Wellicht bracht ook de studie der paddenstoelen hem tot het niet-bewaren der voorwerpen. De hogere fungi hadden met de Phanerogamen zijn levendige belangstelling:

die liet hij afbeelden voor zijn geliefde „Flora Batava” en in de Mycologische Vereniging vond zijn werklust enige compensatie voor de gedwongen rust in de Ned. Bot. Ver.

Dat onze Vereniging hem ten slotte het erelidmaatschap heeft aangeboden, het heeft hem goed gedaan als een late zonnestraal aan het eind van een mistige, nevelige herfstmiddag, die maar al te spoedig donkere nacht zal worden. Maar al werd het nacht, die achttiende November 1931, het lichtend voorbeeld, dat VUYCK gegeven heeft, blijft ons voor ogen tot in lengte van dagen en zij tot richtsnoer van alle ware vrienden der Vereniging, die slechts bloeien kan, als ieder, in eigen kring belangeloos dienend, het zijne bijdraagt.

Vrienden hebben zijn stoffelijk overschot opgewacht te Westerveld. Daar werd door en namens de velen, voor wie hij tijdens zijn leven een vriend, een kollega, een leermeester, een leider was geweest, getuigd van hun droefheid bij dit verlies, van hun grote waardering voor zijn werk, van hun grote vriendschap, die over het graf zou reiken en hem niet zou doen vergeten. Daar hebben ook wij hem, na een kort afscheidswoord, moeten achterlaten. Zijn assche ruste in vrede!

Oudejaar 1931.

JANSEN en WACHTER.